

RODICA OJOG-
BRĂȘOVEANU

CRIMĂ PRIN
MICA
PUBLICITATE

Ediția a III-a

NEMIRA

1

ANUNȚUL

Trilul telefonului țândări liniștea încăperii. Bărbatul abandonează revista și ridică receptorul. Ca de obicei mut, lăsându-l pe celălalt să-și semnaleze prezența și identitatea. După câteva cuvinte, îl întrerupse.

— Te-am recunoscut. Ce-i?

— Avem o baftă fantastică! Nesperată! Persoana urcă singură, de bunăvoie și nesilită de nimeni treptele ghilotinei! Nicio investiție, risc zero; beneficiu sută la sută!

— Ai băut?

— Nu. Am citit *România* de azi. Bagă farul la *Diverse*. Căsuța agenției 4722. În maximum trei-patru zile, afacerea e rezolvată.

— De ce așa mult?

Celălalt chicoti.

— Nu fi absurd, *baby!* Dă-i timp să se coafeze...

Bărbatul își puse canadiana, încuie apartamentul și se îndreptă spre cel mai apropiat chioșc de difuzare a presei.

Chiar și după Revoluție, când primea gazeta, bătrânul Mișu Pavelescu, – de fapt, Mihai-Mircea-Tudor-Ionel Pavelescu, pe scurt pentru prietenii și foștii colegi de serviciu E.T.C. (fonetic Etîcî) – consulta în primul rând Mica Publicitate.

Azi îl interesau mai puțin *Decesele*, singura rubrică nepolitizată pe vremea lui Ceaușescu și care merita lectură. Bineînțeles, nu o făcea cu cinismul lui frate-său. Cornel – un excentric de profesie – exulta zgomotos ori de câte ori întâlnea numele vreunui amic, cunoștință, coleg îngropat în chenar negru, sub mormane de adjective: nobil, neprețuit, unic, irepetabil. Vorba aia, mor doar sufletele de elită...

„Cum te bucuri, dom’le? se interesau consternați neavizații. Ești fericit că s-a prăpădit Ionescu? Ziceai că ați fost colegi de promoție, ați împărțit odaia, paltonul, conserva de fasole și, mă rog, amorurile. Al naibii să fiu, dacă te pricep!”

Cornel – showul era verificat – exploda triumfal:

„Da, dom’le! Mă bucur, sunt radios, sunt ferice! Încă unul care a scăpat de comuniști!”

Nu, hotărât, starea de spirit a lui Mișu Etîcî era mai puțin categorică. Întâlnind în jurnal nume cunoscute, trecute în neființă, devenea nostalgic. Făcea parte dintre oamenii care plimbându-se, de pildă, toamna pe aleile Cișmigiului, remarcă doar frumusețea impresionantă – ultimul suspin! – a trandafirilor târzii, policromul luxuriant al vegetației în agonie. Nuanța sepulcrală însă nu-l indispucea, anticipând doar bucuriile albe ale apropiatei zăpezi. Iar zăpada nu-i sugera în primul rând ciorapii

de lână cu care dormea noaptea din pricina caloriferului înghețat – „e fantastic, *mon cher*, când mă culc, mai mult mă îmbrac decât mă dezbrac“ –, ci clopoțea bucuriile sărbătorilor de iarnă. Crăciunul cu omăt generos, cozonacii, chiar coșți noaptea la un foc insuficient, „n-au crescut grozav, de vină-i și făina, dar tot miroase în casă a vanilie și sărbătoare“, micile surprize de sub brăduțul de șaptezeci de lei cumpărat de la florărie.

Mișu Pavelescu era o fire fericită. Nu-și amintea decât arareori de păcatele unei persoane, iar dacă aceasta nu mai exista, tot ce fusese urât, meschin, detestabil sau chiar ticălos într-un inventar de viață era etichetat cu îngăduință drept originalitate sau „moment de panică mentală dictat de conjunctură, cum, nu-i așa, putem înregistra fiecare din noi“.

Pe bătrân îl interesa mai nou „ce cumpără bucureșteanul“, sesizând diferența față de preferințele ante-Revoluției.

— Bagă de seamă, se adresează nevastă-sii, nu se mai bate lumea chiar așa pe video, recordere, casete x, y, w sau z, sigilate ori ba, televizor în culori și alte drăcii japoneze...

— Dar ce caută, dragă?

Doamna Lili aruncă o lingură de făină în cratiță – în casa Pavelescu se mânca țepăn, pentru că „hai să fim sinceri, după patruzeci de ani, nu mai ai altă plăcere“ – și își răsuci privirile languroase. Mai aveau patru ani până la nunta de aur și se iubeau.

— S-a schimbat optica! Fii atentă! exclamă bătând cu unghia în gazetă: Stai puțin... Uite ce zice asta... „Vilă, 6–10 camere, ultracentral sau apartament 4–6 piese“... Altul! Cumpără casă,

8–9 camere, curte, Domenii, Televiziune“... Au apărut și colecționarii...

— Pe tipul care caută capete de păpuși din porțelan îl știu de zece ani cel puțin.

— Lasă-l pe ăla! S-au ivit acum nababii. „Ceasuri vechi, mărci prestigioase, tabachere, colecție de pipe... Vase Gallé, Daum Nancy, Lalique... Tapiserii originale...“ Iauzi-o și pe asta! „Caut cercei briliante mari“...

Își scoase ochelarii, uitându-se la nevastă-sa cu gura căscată. În colțul buzelor strălucea un molar îmbrăcat în aur.

— E clar!

Doamna Lili, binedispusă – stare de spirit constantă, generată de o digestie excelentă și o oglindă care, deși cadou de nuntă, rămânea mereu amabilă – își scoase șorțul înflorat și-l agăță lângă ștergare.

— Ce-i clar?

— Inflația, asta e! Oamenii se grăbesc să investească, să scape de capital.

— Fugi de-aici, ești alarmist!

Pavelescu Etîcî înțepă aerul cu degetul.

— Economist! Eu văd mai departe. Am prevăzut sau nu că...

— Ai prevăzut, îl întrerupse nevastă-sa râzând. Treci dincolo că aduc ceaiul.

Bătrânul se așează pe canapea, continuându-și lectura. Doamna Lili scoase din vitrină serviciul de ceai de argint. Erau oameni care se respectau. Nu mâncau niciodată pe o față de masă pătată, foloseau șervețele brodate și cea mai scumpă veselă din casă.

Pavelescu începu să chicotească. „A ajuns la *Matrimoniale*“, gândi mașinal doamna Lili, întrebându-se dacă să aducă și plăcinta cu fructe. Simți că-i plouă în gură, dar își aminti cu neplăcere că astrahanul – o piesă istorică, cea mai importantă din garderobă – n-o mai cuprinde și renunță cu un oftat imperceptibil.

— A! exclamă bătrânul.

— Ce-i?

Pavelescu era un omuleț norocos, scutit de accidente de destinului. Viața lui decursese lin, fără convulsii, fără piruete spectaculoase. Cineva, „acolo sus“, îl uitase sau nu-l lua în seamă. Poate de aceea rămăsese cu o capacitate de emoție unică la vârsta lui, întâmplări minore luau proporții de extraordinar, palpita cu voluptate la evenimentele din viața celor din jur.

— Ce-i? repetă doamna Lili. Nu mă fierbe!

— A apărut anunțul Valentinei!

Chipul doamnei Lili se aprinse de interes.

— Ei, lasă-mă! Ia să-l văd și eu.

— E așa cum l-am făcut noi, râse încântat bătrânul ca după o strașnică ispravă. Întocmai!... Ce credeai! Pune-ți ochelarii!

Pieptul agresiv al doamnei Lili se zbuțuia de emoție. Ochii îi sclipeau, vibra năsucul odinioară delicios – „îți vine să-l mănânci“ –, acum mult prea poznaș pe un chip sexagenar, stârnind ilaritate, dar și regretul „trebuie să fi fost nostimă foc pe vremea armistițiului“, buzele pline îi fremătau ca dinaintea unei tăvi cu baclavale. Pavelescu o privi înduioșat: „Arată ca o fetiță de doisprezece ani și nicio zi mai mult..“

— Zi tare, Lili.

— Stai să-mi trag sufletul... Adu-mi aminte să-ți schimb pijamaua.

Respiră adânc și începuse să citească ondulându-și degetele grăsulii în aer, pentru a marca miezul fiecărui cuvânt.

— „Doamnă (45 de ani), simpatică, distinsă, excelentă gospodină, fără copii, situație materială mijlocie, caut domn (45–55) intelectual, serios, fără vicii, în vederea căsătoriei. Căsuța agenției 4722.“

Doamna Lili rămase cu ochii ațintiți pe ziar. Bărbatu-său se plimba prin sufragerie, îmbătat de entuziasm.

— Strașnic, nu? Să vezi acum emoții pe biata Valentina! Eu zic că în maximum două-trei zile, primește răspuns... Tu de ce taci? Nu ți-e bine?

Doamna Lili împături ziarul.

— Ce ai? insistă Pavelescu îngrijorat.

Femeia își încleșta degetele în stofa moale a capotului.

— Nu știi, dragul meu... Dar parcă am așa, o strângere de inimă... Din senin...

Nu era urâtă. Avea o siluetă pasabilă, fără probleme pentru croitoreasă, un chip cu trăsături regulate. Desigur, n-o confundai cu Liz Taylor, dar nici nu părea accidentată de un tractorist beat ca Belmondo. Se fălea mai ales cu o dantură splendidă și, cu toată obiectivitatea, nu-și arăta vârsta. Nu albise, cele câteva fire de păr alb nu alcătuiau șuvițe și cădeau distins, fața rămăsese netedă. Se compara mereu cu colegile de serviciu și de generație, înregistrându-le de fiecă dată, cu satisfacție intestinală, abia camuflată, minusurile. După patruzeci de ani, cele mai multe erau vopsite – castaniu, nu-i strident, se apropie de natural și se mai găsește Cromoplatin în nuanță – iar ridurile le

însemnau pe chipuri hărți necruțătoare. „Fără să fiu exagerată, reflecta Vali în timp ce, privindu-se în oglinda-lupă, își defrișa cu penseta buza superioară, arăt cu cel puțin șapte-opt ani mai tânără...”

Și totuși, nu plăcea. O realitate de care era conștientă, dar pe care o traducea, pentru ea însăși, într-o formulă îndulcită, scutind-o de crize de autonemulțumire: „N-am avut noroc! Adică urâtă nu, proastă nu, gospodină, de familie – de niște ani, reintraseră în circuitul modei numele cu rezonanță non-proletară – casă, serviciu onorabil, fără copii, fără obligații, nu mai zic născută în zi mare, de Întâmpinarea Domnului...”

Și totuși! Constatase încă de la cincisprezece ani că nu are succes, că la ceaiuri rezema zidurile admirând dansatorii, că telefonul nu suna decât pentru interese străine de persoana ei: „Poți să-mi împrumuți cursul de Tehnologie?... Ai idee unde-i Doina? O caut de dimineață, credeam că-i la tine... Scuză-mă... I pup you!...”

De adolescentă, avusese o dorință fierbinte, obsedantă, unică: să se mărite. Nu era o veleitară, nu ataca imposibilul, iar spectaculosul, neprevăzutul, aventura o speriau. Se socotea modestă și, într-adevăr, visurile-i nu escaladau piscuri intangibile. „În fond, ce am dorit? Un bărbat cumsecade, o gospodărie decentă, un copil... De fapt, o familie, ce mare lucru?”

Nu o dată, problema fusese dezbătută și de vecinii ei, soții Pavelescu. Bătrânul începea de regulă discuția înainte de culcare. Cu două perne sub ceafă și ochii repeziți în tavan, o asista pe nevastă-sa care-și „făcea obrazul” la oglindă. Doamna Lili socotea că tenul și părul sunt cele mai prețioase daruri ale unei

femei și, în consecință, efectua conștiincios, în fiecare seară, toaleta feței.

— Nu pricep, dragă, comenta pe același ton și cu aceleași cuvinte Mișu Etică, de ce fata asta nu are trecere. În definitiv, s-au cazat atâtea femei care-i sunt inferioare din toate punctele de vedere. Ce, parcă Lizica Filip e mai procopsită?

— Nu, mârâia doamna Lili scoțându-și crema cerată de pe buze.

— Sau Dora?... Și atâtea altele! Explică-mi și mie ce are Valentina?

Eliberată de mască, Paveasca desfăcea brațele a fatalitate.

— Aia e că nu are! Țin la Valentina, e o fată bună în felul ei, dar asta nu-i de ajuns.

— Cum nu-i de ajuns? Are atâtea calități...

— Cunosc, scumpule! Gospodină, chibzuită, econoamă, nu umblă după golani, serioasă... Cu astea faci o carte de morală, nu un dormitor comun. Din păcate, Valentinei nu-i place adevărul și dintr-ale ei n-o scoți.

— Care ale ei, Lilișor? Nu deranjează, n-o simți... Lasă antreul curat, nu abuzează de debara.

Soții Pavelescu și Valentina locuiau la comun. Un comun însă mai special. Cândva fusese un apartament splendid, de cinci piese, cu atenanse bogate. Reglementările dure din anii '50 privind spațiul locativ siliseră fostul proprietar să-l împartă, ridicând un zid despărțitor. Realizase astfel două locuințe separate ajustate, rămânând comun doar vestibulul de la intrare. În realitate, se locuia comod și, ce-i mai important, rămăseseră în centru, pe Brezoianu.

Doamna Lili dezmierdă în treacăt nasul bătrânului.

— N-o simți... ține antreul curat... Și face clătite incomparabile! De aia te-ai îndrăgostit tu de mine, puișor?

— Bine, dar aveam altă vârstă... Altfel se punea problema!

— Cum? Nu fi caraghios!

— Dar ce-i lipsește?

— „Nu mă pot desprinde de tine!“ Asta-i lipsește. Totul! Și dacă încerci s-o consiliezi, o ține tot hăis! ori cea! cum știe ea. I-am zis de atâtea ori, măi, fetițo, îmbracă-te! Nu mai ține cârpele în dulap că se taie și se demodează. Uite, vine primăvara, coase-ți ceva șic, modern. Ași! Lemn!... „Lasă, tanti Lili, că pentru serviciu sunt bune. Acolo, după câteva luni de la angajare, cel mult un an, ajungi mobilă, nu se mai uită nimeni la tine... Și pe urmă, unde ies eu? Păcat de parale...“

— E modestă, opină moale Pavelescu.

— Zgârcită.

— Fii atentă, Lilișor, că exagerezi. Prea te avânți! După teoria asta, toți avarii ar fi celibatari.

Doamna Lili trecu în spatele paravanului, un suvenir de familie ale cărui fețe de mătase fuseseră mereu schimbate de către posesorii succesivi, în funcție de jocul moștenirilor, și își puse cămașa de noapte. După șaiszeci de ani, evitase să se mai dezbrace în fața domnului Pavelescu, după cum la fel acesta ignora că are o lucrare dentară mobilă.

„Mi se pare odios să ne ținem amândoi dinții pe noptieră. Vorba aia, încurcăm protezele și pe urmă dăm vina pe dentist că-i imbecil...“

— E din toate punctele de vedere zgârcită, vorbi de după paravan doamna Lili. Nu dă nimic de la ea. Nu-i simpatică, nu

știe să zâmbescă, să spună o glumă. Ai văzut-o când am avut musafiri... Stătea mobilă și aștepta s-o distreze alții.

— Voi, femeile, sunteți răutăcioase. Sigur, Vali nu-i prea expansivă. În schimb, persoanele mai așezate sunt odihnitoare.

— Nu i-a cerut nimeni să zbârnâie ca un bondar. Tu nu vezi că n-are nicio prietenă? Ți se pare normal să nu fie în vizită cu nimeni? Să nu primească un telefon? Tu nu vezi că nu sună telefonul?...

Nu, telefonul nu suna niciodată pentru Valentina. Călcându-și cu aplicație o bluză brodată de mână, Valentina se gândea cu emoție la seara de mâine. Avusese o idee inspirată dând anunțul matrimonial. „Tot a fost bună la ceva și Revoluția“, conchise atentă la pliurile gulerășului. I se părea de bun augur că răspunsul necunoscutului fusese prompt; îl găsisese după două zile la căsuța agenției, iar compunerea în sine îi făcuse o bună impresie. Personajul preciza că e inginer, are 50 de ani, locuiește în București și dispune de o situație materială confortabilă.

„Nu caut, stimată doamnă, decât un suflet bun, cald și sincer care să mi se alătureze.“ Valentina lăcrima înduioșată: „Cine știe ce drame ascunde fraza aceasta!...“

Se și vedea duioasă și calină, așteptându-l cu un șorțuleț cochet, proaspătă ca o primăvară. În bucătărioara intimă, musacaua stă caldă la cuptor, papucii sunt pregătiți în vestibul... E obosit, tracasat de slujbă, de colegi invidioși, de un șef obtuz. Cu un surâs, cu un cuibărit tandru la pieptul lui îi alungă crețurile cele rele de pe chip...

„De-aș ști cum arată!“, și se gândea cu nerăbdare și dulce spaimă la primele clipe ale întrevederii. Fără să-și dea seama, îi

împrumuta inconștient carura lui Burt Lancaster. Figura era însă ștearsă, cețoasă, ca într-o fotografie voalată.

Tot pozitiv apreciasse și graba necunoscutului. După reacția imediată la anunț, la telefon se arătase la fel de zorit. Valentina, sugrumată de emoție, cu o inimă care funcționa cu 200 pe oră, acceptase fără fițe de cinema întâlnirea fixată a doua zi.

„Ce sens are să amânăm o întrevedere pe care o presimt foarte plăcută? Glasul dumneavoastră îmi spune că sunt totuși un bărbat norocos.“

Încercase să fie cochetă și se mirase dulce: „Norocos?“

„Da, nu citesc decât întâmplător *România Liberă*. Pesemne că *trebuia* să dau de anunțul dumneavoastră...“

După ce se încheiase convorbirea, Valentina începuse să râdă nervos. „Nu zău, ce curaj pe tine!“ Curaj să dea anunțul, să înfrunte zâmbetul funcționarei care-l înregistra, curaj să formeze numărul de telefon al necunoscutului.

Își amintea înveninată comentariile colegilor de serviciu. Când soseau ziarele, consultau în primul rând *Matrimonialele*. Citeau rubrica întregă cu glas tare, în amuzamentul gras al biroului.

Ploua cu observații spirituale și inteligente, se sugerau formule noi incluzând și precizări de alcov, iar la acel așteptăm și provincia, inclus generos într-unul din anunțuri, biroul fu cutremurat de un râs zgomotos.

„Procedeu mi se pare rușinos și lipsit de demnitate, decretase arhitecta Monica Rareș. Recunoști public că n-ai spor la bărbați, că-ți arde buza după o pereche de nădragi. Barem gentilomii care recurg la asemenea truc sunt de-a dreptul jalnici...“